

Ako odpovedali návštevníci podujatia Noc výskumníkov 2015 na otázky v kvíze *Slovenčina včera, dnes a zajtra*

Kristína Bobeková

Kvíz vyplnilo a odovzdalo **161 súťažiach**, 24 z nich však neuviedlo adresu, na ktorú by sme v prípade výhry mohli poslať cenu. Z celkového počtu odovzdaných kvízov boli ďalšie 4 vyradené, pretože neobsahovali odpovede na všetky kvízové otázky.

Posledná otázka bola pre súťažiach výzvou na zamyslenie, čo by urobili pre budúcnosť slovenského jazyka, keby boli na mieste A. Bernoláka, Ľ. Štúra alebo súčasných jazykovedcov. Pre nás, ktorí v Jazykovednom ústave Ľ. Štúra SAV pracujeme, môžu byť uvedené odpovede takisto výzvou na zamyslenie a inšpiráciu pri ďalšej práci.

Nasledujúce vyhodnotenie obsahuje kvízovú otázku, možnosti odpovedí, ak boli v kvíze uvedené, správne odpovede a sumarizáciu odovzdaných odpovedí.

1. Koľko jazykov ovládal Ľ. Štúr?

- iba spisovnú slovenčinu
- 5 jazykov
- viac ako 10 jazykov

Správnu odpoveď **viac ako 10 jazykov** označilo **36** súťažiach.

Možnosť **iba spisovnú slovenčinu** označilo **16** súťažiach, **5 jazykov** označilo **103** súťažiach, z ktorých dvaja pri tejto odpovedi pridali svoje poznámky:

- Tipujem
- Ale zdá sa mi to nejako málo a 10+ moc veľa ☺

Boli aj iné odpovede, ktoré vytvorili sami súťažiaci: **8 jazykov** a **neviem**.

2. V prvom a treťom stĺpci sú slová z rôznych jazykov, v druhom názvy jazykov. Prepojte slová s jazykom, do ktorého patria.

Pre každý jazyk sme vybrali dve slová, ktoré bolo potrebné priradiť k „ich“ jazyku.

- **hitze** – nemčina – **133** správnych odpovedí
- **ελίξ** – gréčtina – **118** správnych odpovedí

- **собака** – ruština – **140** správnych odpovedí
- **мајка** – srbčina – **96** správnych odpovedí
- **deus** – latinčina – **119** správnych odpovedí
- **zbogom** – chorvátčina – **107** správnych odpovedí
- **csomag** – maďarčina – **132** správnych odpovedí
- **dziękować** – poľština – **133** správnych odpovedí
- **zapraszać** – poľština – **136** správnych odpovedí
- **отац** – srbčina – **86** správnych odpovedí
- **hvala** – chorvátčina – **139** správnych odpovedí
- **зима** – ruština – **134** správnych odpovedí
- **θάλασσα** – gréčtina – **131** správnych odpovedí
- **sprache** – nemčina – **149** správnych odpovedí
- **lex** – latinčina – **126** správnych odpovedí
- **időjárás** – maďarčina – **138** správnych odpovedí

V nasledujúcej tabuľke ponúkame výber z najčastejších omylov súťažiacich pri priradovaní slov k rôznym jazykom.

slovo – správny jazyk	nesprávne priradenie jazyka k slovu – počet nesprávnych odpovedí			
hitze – nemčina	maďarčina – 7	latinčina – 6	srbčina – 3	gréčtina – 3
ελιές – gréčtina	latinčina – 16	ruština – 9	chorvátčina – 5	srbčina – 5
собака – ruština	poľština – 4	gréčtina – 4	srbčina – 3	latinčina – 3
мајка – srbčina	chorvátčina – 21	poľština – 9	gréčtina – 9	ruština – 7
deus – latinčina	nemčina – 17	gréčtina – 13	maďarčina – 3	poľština – 2
zbogom – chorvátčina	srbčina – 26	poľština – 15	ruština – 4	maďarčina – 2
csomag – maďarčina	srbčina – 8	chorvátčina – 7	latinčina – 3	gréčtina – 3
dziękować – poľština	srbčina – 8	maďarčina – 4	gréčtina – 4	chorvátčina – 3
zapraszać – poľština	srbčina – 7	ruština – 5	latinčina – 3	maďarčina – 2
отац – srbčina	ruština – 37	gréčtina – 16	latinčina – 9	chorvátčina – 4
hvala – chorvátčina	srbčina – 10	poľština – 3	maďarčina – 2	ruština – 2
зима – ruština	chorvátčina – 3	latinčina – 2	gréčtina – 2	poľština – 2
θάλασσα – gréčtina	latinčina – 11	srbčina – 5	poľština – 3	maďarčina – 3
sprache – nemčina	poľština – 2	latinčina – 2	srbčina – 2	chorvátčina – 1
lex – latinčina	srbčina – 12	gréčtina – 10	chorvátčina – 5	maďarčina – 3
időjárás – maďarčina	srbčina – 9	gréčtina – 4	nemčina – 2	chorvátčina – 2

3. K nasledujúcim vetám uveďte, z ktorého obdobia slovenčiny pochádzajú: a) z predpisovného, b) z bernolákovského, c) zo štúrovského alebo d) zo súčasného obdobia:

- Jako bi si ti nám bol pomáhal vlná kveštuvat? Asnad ti víš volačo ve méno boží vipítat?
– **berňolákovské** obdobie – **102** správnych odpovedí
- Za korekciu ukazovateľov smerom nadol môže neistota u našich zahraničných partnerov.
– **súčasnú** obdobie – **143** správnych odpovedí
- Opatrownica mleka w mlyečnem sklepe ze smetany maslo robj w bance mutjce.
– **predspisovné** obdobie – **118** správnych odpovedí
- Ako národ Slovanskí je nad inšje národi kmenovití, tak aj reč Slovanská je hlavne narečná ...
– **štúrovské** obdobie – **117** správnych odpovedí

Správne poradie odpovedí bolo nasledujúce: **b), d), a), c)**.

Do odpovedí na túto kvízovú úlohu sme dostali aj odpoveď **neviem**, ktorú napísal **1** súťažiaci.

Až **94** súťažiacich bezchybne uviedlo obdobia slovenčiny k všetkým vetám.

4. Na základe akého nárečia vytvoril Ľ. Štúr návrh spisovnej slovenčiny?

- západoslovenského s niektorými východoslovenskými prvkami
- stredoslovenského s niektorými západoslovenskými prvkami
- východoslovenského s niektorými stredoslovenskými prvkami

Správna odpoveď bola **stredoslovenského s niektorými západoslovenskými prvkami**, ktorú správne označilo **132** súťažiacich.

Možnosť **západoslovenského s niektorými východoslovenskými prvkami** označilo **23** súťažiacich a poslednú možnosť **východoslovenského s niektorými stredoslovenskými prvkami** označili **2** súťažiaci.

5. Keby ste boli na mieste A. Bernoláka, Ľ. Štúra alebo súčasných jazykovedcov, čo by ste urobili pre budúcnosť slovenského jazyka?

Predpoklad, že najviac odpovedí bude smerovať k zrušeniu *y*, bol tento rok správny, ale našli sa aj rôzne originálne vyjadrenia.

Ak sú rovnaké alebo podobné myšlienky v odpovediach aspoň trochu modifikované, uvádzame ich samostatne.

V záujme lepšej prehľadnosti a neutrálnosti sme odpovede preformulovali tak, aby sa (ak je to možné) začínali neurčitým tvarom slovesa:

- zrušiť „i“ a „y“ 3 x, bolo by iba mäkké „i“
- zrušiť „y“ 14 x
- zrušiť „y“/“ý“
- zrušiť rozdiel medzi mäkkým a tvrdým i
- zrušiť tvrdé a mäkké i, y a ešte dva dve
- zrušiť „y“, zrušiť syntax a jeho výučbu 3 x
- zrušiť „y“, takže aj vybrané slová a všetky vzory, pády atď.
- zrušiť mäkké „i“
- odstrániť „y“ 2 x, nelogické výnimky preč
- zjednodušiť „i“, „y“
- Neboli by „i“ a „y“! Ale iba „i“!
- nepísal by som ypsilony, len mäkké i
- dať jedno i/y
- dať jedno i
- zaviesť iba jedno i (jotu)
- nedala by som „y“, nerozlišovala by som „i“ a „y“
- namiesto „y“ použiť iba „i“
- vylúčila by som z abecedy „y“, aby deti ľahšie zvládali náš jazyk
- Uzákoniť, aby sa nemuseli písať v slovách „y“ a „i“. Aby boli všetky slová s „i“ a bez mäkčeňa.
- Odstrániť ypsilony. Odstrániť bratislavský slang (mäkké vyslovovanie). Aby každý vyslovoval „i“.
- Navrhla by som zrušenie i/y a vrátila by som jazyk do obdobia „píš ako počuješ“.
- BAN: Y. Zákaz fonetického prepisu cudzích slov ako jazz, juice ...
- vymazať „y“
- Vymazať „y“, aj keď to nezaviedol Bernolák ani Štúr. Hatala spravil chybu!
- Určite by som zjednodušil spôsob písania na formu „píš ako počuješ“ alebo zaviesť všeobecne platné pravidlá bez výnimiek (na cudzie slová sa použije tá istá gramatika a výslovnosť ako na domáce). Tiež si myslím, že slovesný vid je dosť nepodstatná informácia.
- Zjednotenie písania veľkých a malých písmen v názvoch. A vlastne možno zásada: „píš ako počuješ“ nebola asi úplne zlá. ☺
- píš ako počuješ
- zaviedla by som ľahšiu gramatiku v písaní ypsilonov a joty
- Veľké písmená by boli len na začiatku viet.
- Bernolák a Štúr sa mohli viac zaujímať o históriu vývoja slovanských jazykov a nie len vytvoriť „spisovný jazyk“ na základe svojho obľúbeného nárečia. Súčasní jazykovedci by mohli čím skôr dokončiť tú sériu slovníkov súčasného slovenského jazyka (aby nebola neaktuálna už v čase vyjdenia ☺).
- Všetkých novinárov, moderátorov, redaktorov a učiteľov podrobiť skúške zo spisovného jazyka.
- Je super...

- Lepšie to už byť nemohlo <3. ĎAKUJEME VŠETKÝM JAZYKOVEDCOM!
- Rád by som sa naučil správne po slovensky. ☺
- zrušiť mäččene
- veľa
- To isté čo on!
- to isté, ale lepšie
- To isté, čo spravili oni... Pokašlal to až Hatala. ☹
- neviem 3 x
- Neviem, ale buď ho zjednodušiť... Musí byť nejaký dôvod prečo ho také percento vysoké nevie používať.
- Neviem, ale keď mi niečo napadne, dám Vám vedieť. ☺
- nič 3 x
- zjednodušiť 3 x (logicky)
- zjednodušiť gramatiku
- Napríklad by som to možno zjednodušila. ☺ Ale je to v pohode. ☺
- zaviesť opäť onikanie
- Vymyslieť pravopisné zákony, aby boli ľahšie a mohli by sme používať slovenčinu v zahraničí, lebo by bola ľahšia pre cudzincov.
- Nepáčia sa mi rôzne nárečia. Zaviedla by som po celom Slovensku spisovnú slovenčinu! ☺ [14-ročná pisateľka]
- Za čias A. Bernoláka by som zrušila ypsilonky, dnes to už nie je možné.
- zachovať súčasný stav ☺
- Chrániť viac slovenské slová, typické a dávno dané tu pre naše Slovensko.
- Aby sa zrušili všetky pravidlá a poučky... A tak.
- Zabrániť, aby sa do hovorovej reči dostávalo toľko cudzích slov. Ľudia účinkujúci v masmédiách by mali ovládať spisovnú podobu jazyka!
- aby v rádiu púšťali viac slovenské pesničky
- Usiloval by som sa o to, aby bolo čo najmenej cudzích slov a aby cudzie slová nevytláčali pravé slovenské.
- stať sa učiteľkou slovenského jazyka
- zaviesť do škôl krúžky pre deti „zábavná slovenčina“
- uzákoniť jazyk, ktorý by chcela väčšina obyvateľstva nášho národa
- Zrušila by som zdvorilostnú negatívnu otázku a odpovede na ňu, ktoré sú logicky nesprávne, ale gramaticky správne. (- Nedáš si čaj? – Áno, dám si.)
- Podporovala by som viac čítajúcu mládež a posilnila korektúru kníh, v ktorých je občas dosť veľa pravopisných chýb.
- Zrušiť rody v minulých časoch. Emancipácia!
- podľa vzoru latinčiny pridať predminulý, pominulý, predbudúci a pobudúci čas, aby sa dalo vyjadrovať exaktnejšie
- lepšie financovať vedu
- všeslovanská vzájomnosť, bojovať proti germanizácii a ugrofinskej a semitsko-hamitskej jazykovej skupine
- Zjednodušiť jazykové prostriedky a na maturite menej dbať na umelecký opis. I keď sa tým určuje jazyková kreativita.
- pomohla rozvíjať slovinu
- nič 2 x, je dokonalý
- Nič, všetko je super! ☺
- nič, nechala to ako Bernolák urobil

- NIČ :P
- viac učenia slovenčiny na školách 4 x
- Dať viac hodín slovenského jazyka na stredné a základné školy, pretože mnoho ľudí neovláda základy pravopisu.
- vymyslela by som ľahšiu slovenčinu
- Zakázať cudzie slová, aby zostala slovenčina zachovalá, ľubozvučná a pekná, akú ju uzákonil Ľ. Štúr.
- Spísala by som slovenčinu, ktorá by bola prijateľná pre všetkých a nebola by veľmi zložitá. Hľadala by som si stúpcov, ktorých by som ju učila a spolu by sme sa snažili presadiť jednotný jazyk na Slovensku.
- Urobila by som jazyk prístupnejší. Slovenčina je krásny a pestrý jazyk, ale dosť veľká časť mladých ľudí ho považuje za zkosnatelý a zastaraný. Zmeny by som skôr urobila v jeho výučbe – vypustila by som zbytočné gramatické teoretizovanie a venovala by som sa viac jeho vývinu a našej literatúre.
- tlačiť veľa kníh v slovenskom jazyku
- Sprístupnil by som jazyk aj dedinám blízokým našim hraniciam. # LOL
- Založila by som školy, kde by sa učilo po slovensky. A v kostole tiež po slovensky! (OMŠA) ☺
- snažila sa znížiť ovplyvnenie anglicizmov
- poslovenčil viac zahraničných slov
- zvýšenie kvality v masmédiách
- Slovenský jazyk je skvelý, taký ako je! Prečo niečo meniť?
- zmeniť národný jazyk za angličtinu
- asi aby to bolo, tak ako dnes
- Ochránila by som slovenčinu od počítačového jazyka a od nadmerného, zbytočného používania cudzích a anglických slov, spôsobom apelovania učiteľov na žiakov a študentov v tomto smere (napríklad). Využila by som „konzervy“ (ľudí, ktorí dávnejšie opustili Slovensko), resp. ich reč na vrátenie niektorých výrazov a výslovností do jazyka, ktoré sa z neho takzvaným prirodzeným vývojom stratili. Viac vyučovať rétoriku a zostavenie prednášok a ich prednes.
- viac dbať na používanie diakritiky
- Zjednodušenie gramatiky. Popularizácia literatúry slovenských autorov pre všetky vekové kategórie.
- viac popularizovať „správnu“ reč
- navrhla by som výučbu slovenského jazyka pre cudzincov žijúcich na Slovensku hravou formou
- zabránila by som používaniu slangových výrazov a zachovala regionálnu rozdielnosť nárečí
- motivovať viac čítať slovenskú literatúru
- zaviedla by som viac vybraných slov, viac odbornej literatúry, viac diktátov na ZŠ a stredných školách
- neustále by som ho zdokonaľovala
- zjednotil by som vplyvy iných jazykov
- urobila by som pravidlá pravopisu [12-ročná pisateľka]
- učiteľov SJ vyškoliť, aby hovorili krásne mätko slovensky, aby deti počuli ako má znieť ich jazyk správne
- Zakomponoval by som solfegio škálu tak, ako to bolo v Samovej ríši. No keď prišli agenti Vatikánu Cyril a Metod, zničili túto škálu, lebo lieči telo aj myseľ.

- viac osvety slovenskému jazyku, ktorý sa pod vplyvom sveta a takisto rôznych nárečí pretvára
- Maximum, aby slovenčina nezanikla. ☺
- Snažila by som sa v Slovákoch znova vzbudiť lásku k vlasti a slovenskému jazyku.
- Vymazala by som slová, ktoré označujú vulgarizmy. Zaviedla by som viac slovenských slov namiesto amerikanizmov a multikultúrnych slov.
- Som spokojná s naším jazykom. Možno menej anglických slov.
- rozšírila by som slovnú zásobu, učila deti písať + rozprávať spisovnou slovenčinou, poučila ich o najčastejších chybách (napadlo ma, chápem tomu atď.)
- spropagovali by sme krásne ľubozvučné nárečové slová (švábky, budzogáň, vopcháčik atď.) a naučili by sme všetkých hovoriť ľ
- zaviedla by som postupne ďalšie slová a snažila by som sa zanechať historizmy
- rozšírila slovnú zásobu
- Vytvorili by sme poriadne slovníky, ktoré nám chýbajú: etymologický, pôvod frazeologizmov.
- Urobila by som hodiny slovenského jazyka v školách zaujímavejšími, aby to deti viac zaujímalo a na základe toho by sa snažili používať spisovný jazyk v bežnom živote.
- Napadá mi len, čo by som robila na mieste ministra školstva, t. j. sprísnila by som podmienky pre učiteľov slovenčiny, aby ju nemohol učiť len tak hocikto, pretože pre tento predmet je potrebný zápal na jeho učenie.
- zjednodušila by som skloňovanie a časovanie
- Dabujte filmy po slovensky. Vymeňte české knihy v kníhkupectvách za slovenské. Pretlačte výrobcom i dovozcom klávesníc, aby vyrábali slovenské klávesnice pre PC a notebooky.
- len to najlepšie ☺
- chcela by som, keby sa v TV, rádiách, na internete obmedzilo používanie slov z angličtiny alebo nemčiny a používali sa naše slová [12-ročná pisateľka]
- Vydávanie kníh v slovenskom jazyku. Propagovať slovenčinu v TV, rozhlase. Vyučovať všade na Slovensku spisovnú slovenčinu.
- Snažila by som sa, aby sa náš jazyk zachoval. Čiže by som každé druhé slovo nenahradzovala za slová z iných jazykov. Napríklad z anglického alebo nemeckého jazyka.